

MAANDBLAD VOOR ACCOUNTANCY EN BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE

ONDER REDACTIE VAN: R. A. DIJKER, G. P. J. HOGEWEG, PROF. TH. LIMPERG JR., A. NIERHOFF EN H. R. REDER.
RUBRIEK REDACTEUREN: UIT EN VOOR DE PRAKTIJK: A. H. GRONDEL, ABR. MEY EN JAMES POLAK; LITERATUUR: Dr. A. STERNHEIM;
STATISTIEK: T. KEUZENKAMP; UIT HET BUITENLAND: J. S. VAN AKKEREN; EFFICIËNTIE: I. ROET J_{zn.}; KRONIEK VAN DE MAAND: A. H. GRONDEL.

MEDEWERKERS: TH. ANDRIES, H. J. VAN ARKEL, PROF. Mr. Dr. H. W. C. BORDEWIJK, J. BOSMAN Az., J. P. CROIN, P. J. DAM,
E. VAN DIEN, W. H. ELLES, G. W. FRESE, Dr. W. J. HARTMANN, LEONARD JACOBS, R. KUIJPER, J. J. M. H. NIJST, J. PAARDE-
KOOPER, PROF. Dr. N. J. POLAK, F. RINSMA, G. H. SECKEL, J. F. STARKE, H. A. VERHEY, PROF. J. G. CH. VOLMER, P. VAN VOORST.

SECRETARIS DER REDACTIE - C. VERWEY
TESSELSCHADESTR. 15 - AMSTERDAM, TEL. 26600

UITGEVER: J. MUISSES - PURMEREND
TELEFOON 77 - GIRO No. 15062

DE COPIE VAN INGEZONDEN BIJDAGEN WORDT NIET TERUGGE-
GEVEN. - NADruk IS GEOORLOOFD. ZOO DE BRON WORDT GE-
NOEMD. - BOEKEN TER RECENSIE EN ALLE ANDERE STUKKEN
VOOR DE REDACTIE ZENDE MEN AAN DEN SECRETARIS.

VERSCHEIJNT MAANDELIJKS. BEHALVE IN DE MAAND AUGUSTUS.
ABONNEMENT PER JAAR F 10.-, FRANCO PER POST F 10.24. BUITEN-
LAND F 10.60. - MEN ABONNEERT ZICH VOOR DEN GEHEELEN
JAARGANG

INHOUD

Ter inleiding	Blz.	1
Van de Redactietafel	"	2
Accountants in dienst van gemeenten	"	2
door Dr. J. W. Hartmann		
De taak van den accountant ten opzichte van de opname	"	3
van den goederenvooraad	"	3
door R. A. Dijker		
Marxistische en „Burgerlijke” Waardeverklaring	"	5
door Prof. Mr. Dr. H. W. C. Bordewijk		
De Statistiek van Voortbrenging en verbruik	"	11
door Th. Andries		
Naar aanleiding van een voorbericht	"	14
door Prof. Th. Limperg Jr.		
De Verzekeringplichtigheid der accountants ten opzichte	"	14
der Ongevallenwet 1921	"	14
Vijftiende Accountantsdag	"	16
Rede van den Voorzitter		
Literatuur	"	17
Red. Dr. A. Sternheim		
Het crediet-onderzoek	"	18
Uit het Buitenland	"	18
Red. J. S. van Akkeren		
Copartnership (een wetsontwerp) — Woningbouw-		
vereeningen — Waardeering voor de balans —		
Vrouwelijke accountants — Gemeente-administratie		
— Fabrieksorganisatie — Controle		
Najaarsexamen 1923 van het Nederlandsch Instituut van	"	19
Accountants	"	19
Accountancy A		

TER INLEIDING

Dit Maandblad dankt zijn ontstaan nu eens niet aan de „lang gevoelde behoefte”, waarvan schier elk nieuw periodiek bij zijn verschijning melding maakt. Behoefte aan een nieuw tijdschrift op het gebied der accountancy bestond er in ons kleine land niet, zolang het maandblad *Accountancy* zich handhaafde als onafhankelijk vakblad en dus bleef wat het van zijn oprichting af bedoelde te zijn: een vrije tribune voor allen, die op het gebied van studie en beroepsuitoefening der accountancy iets wetenswaardigs hadden mede te deelen.

Die onafhankelijkheid van het vakblad heeft haar bijzondere beteekenis op het gebied der accountancy hier te lande, omdat zij vooropstelt de zelfstandigheid der redactie tegenover de accountants-vereeningen; maar daarnaast eischt zij in niet mindere mate zelfstandigheid van den verantwoordelijken redacteur tegenover den uitgever. Toen nu dezer dagen de hoofdredacteur van het genoemde blad door den uitgever gesteld werd voor de keuze, om die zelfstandigheid — en daarmee de onafhankelijkheid van het vakblad — prijs te geven of het redacteurschap neer te leggen, kon er voor hem geen twijfel bestaan over de beslissing, die hij had te nemen: hij ging heen. En met hem gingen allen, die totdien hun medewerking aan het blad hadden verleend.

Overtuigd als deze allen waren, dat voor de behartiging der belangen van beroep en studie een onafhankelijk orgaan niet kon worden gemist, besloten zij tot de oprichting van dit nieuwe tijdschrift.

Redacteuren en medewerkers behoeven voor de lezers van dit maandblad geen uitvoerige beginselverklaring af te leggen. De traditie, welke zij in het door hen verlaten tijdschrift hebben gevormd, zal hier worden voortgezet.

Toch hebben wij nog omtrent een tweetal punten ons uit te spreken.

In de eerste plaats vraagt de naam van ons Maandblad om eenige toelichting.

Het accountantsberoep heeft zich hier te lande allengs ontwikkeld in een richting, welke aan de functie van den accountant in de maatschappij een andere en grootere beteekenis heeft gegeven, dan door de grondleggers der accountancy is gedacht.

Die ontwikkeling heeft er toe geleid, dat de bedrijfshuishoudkunde, als deelwetenschap der economie, een der grond-

slagen is geworden voor studie en opleiding en dat de oplossing der bedrijfshuishoudkundige problemen een deel is geworden van de beroepstaak der accountants. Die ontwikkeling heeft zich hier ook afgespiegeld in de vakliteratuur der laatste jaren. Wij willen dus met den nieuwen titel geen nieuwe richting demonstreeren; wij wijzen daarmede slechts aan wat allengs op het gebied der accountancy uit zich zelf tot een geheel van kunstleer en toegepaste wetenschap is samengegroeid.

De vorm der collectieve redactie, welke wij voor de leiding van dit maandblad hebben gekozen, brengt, meer dan zulks mogelijk is in de keuze der medewerkers naast de eenhoofdige redactie, de gedachte tot uitdrukking, welke aan de uitgifte van een onafhankelijk vakblad ten grondslag ligt: zelfstandigheid ten opzichte van de accountants-vereeningen en vertegenwoordiging zoowel van hen, die de accountancy beoefenen in het vrije beroep als van hen, die werkzaam zijn in overheidsdienst.

Die leidende gedachte ten volle in de keuze der redactieleden te verwezenlijken is niet mogelijk. Wat intusschen te dien aanzien aan het beeld naar buiten mocht ontbreken, wordt aangevuld in den staf van medewerkers, voor welken wij talrijke vakgenooten uit verschillende organisaties en van beiderlei wijzen van beroepsuitoefening hebben gewonnen. De tijd, die ons ter beschikking stond voor een volledige uitrusting van ons blad in dat opzicht, was te kort, om reeds dadelijk al onze wenschen te bevredigen; wij blijven echter op aanvulling en uitbreiding bedacht.

Beloften voor de toekomst willen wij niet doen en kunnen wij ook onuitgesproken laten; de lezer kent onze redactie-leden en het meerendeel onzer medewerkers en weet wat van hen te verwachten is. Het zal ons streven zijn, in dit nieuwe tijdschrift de talrijke vragen, welke de praktijk aan den accountant stelt, onder de oogen te zien. Wil dit streven echter voor ons vak tot een goede uitkomst leiden, dan is het noodig, dat de vakgenooten hun meening daarover mede uitspreken. Wij doen dus een beroep op hen, om hun inzichten in dit blad te doen kennen; hun bijdragen zullen ons steeds welkom zijn. Niet ieder heeft gelegenheid om regelmatig zijn medewerking te verleenen, maar een korte uiteenzetting eener afwijkende zienswijze is vaak voldoende, om het inzicht in een praktisch probleem te verruimen en de eenheid van opvatting in de uitoefening van den beroepsarbeid te bevorderen. In dien zin vragen wij de medewerking van alle lezers.

VAN DE REDACTIETAFEL

Rubrieken. Zooals de lezers in het hoofd van dit blad kunnen zien, hebben wij een aantal medewerkers bereid gevonden, om als redacteuren van vaste rubrieken op te treden. Wij zijn deze heeren daarvoor zeer erkentelijk. Bij ervaring weten wij, dat de arbeid voor de geregelde verzorging eener rubriek zelfs bij een Maandblad van de bescheiden afmeting als het onze, niet gering is.

Daarom hebben wij dan ook de gedachte van den heer *Grondel*, om de bijzonder veel tijd vereischende rubriek „Uit en voor de Praktijk” aan drie redacteuren toe te vertrouwen ten zeerste toegejuicht.

Over de uitbreiding van het aantal rubrieken zijn wij nog met onze medewerkers in onderhandeling en wij hebben goede hoop, binnenkort aan de hierboven vermelde nog een of meerdere te kunnen toevoegen. Het is ons niet mogelijk geweest, reeds in dit eerste nummer, dat de uitgever gaarne nog in deze maand het licht wilde doen zien, alle rubriekredacties aan het woord te laten komen, doch wel kunnen wij zeggen, dat het in ons voornemen ligt, zooveel als doenlijk is, er voor zorg te dragen, dat de rubrieken *geregeld* verschijnen; zijn het ook niet alle maandelijks.

Het eerste nummer. De uitgever had het eerste nummer gaarne nog in het oude jaar uitgegeven en aanvankelijk scheen het, dat dit ook mogelijk was. Tenslotte echter bleek, dat de vele correspondentie, die de redactie in verband met de oprichting van het nieuwe orgaan had te voeren, maar tijd nam, dan zij aanvankelijk had gedacht en zoo kwam zij met den uitgever overeen, dat het blad voor de eerste maal in het begin van 1924 zou uitkomen.

ACCOUNTANTS IN DIENST VAN GEMEENTEN

Het is voorzeker een verblijdend verschijnsel, dat het gebruik door gemeenten van accountants-diensten zoodanig is toegenomen, dat in bijna alle plaatsen van eenige beteekenis de accountant een onmisbare schakel van den gemeentelijken ketting wordt geacht. Nu reeds vele jaren hebben we deze ontwikkeling kunnen gadeslaan en haar kunnen vergelijken met die van de accountancy in het algemeen. In menig opzicht is deze vooruitgang gelijk gegaan; misschien zelfs heeft de eerste het gewonnen wat betreft het aantal krachten dat nu al in gemeentelijken accountantsdienst is.

Het is evenwel niet geheel en al zonder zorg, dat het accountantswezen deze tak van gemeentediensdienst zich heeft zien uitbreiden en wel:

- 1e. om de eischen van bekwaamheid die van deze soort van ambtenaren wordt gevraagd;
- 2e. om den aard van de hun opgedragen werkzaamheden.

De beschouwing van het eerste punt is eenigszins précair. Ik zou volstrekt niet durven en ook niet mogen beweren, dat er onder de gemeente-accountants geen zeer bruikbare krachten schuilen, krachten zelfs die bij eene vrije uitoefening van hun beroep een goed figuur zouden maken, maar juist deze erkenning moge er op wijzen, dat er veel — en m. i. teveel — elementen onder zitten die zich alleen dáar maar op hun plaats gevoelen. De door mij bedoelde goede krachten zullen misschien de eersten zijn om dit te bevestigen. Dit kan ook wel haast niet anders. Is een gemeentebestuur niet het aangevezen lichaam om uit een zoo groot aantal accountantsvereeningen de beste te kiezen om daaruit hare accountants te recruteeren, als openbaar bestuur acht zij zich soms verplicht om alle gelijk te achten en in elk geval geen zooda-

nige eischen te stellen, dat door anderen van „bevoorrechtiging” eener bepaalde vereeniging zou gesproken kunnen worden. Soms ook is een of andere politiek niet vreemd aan de benoeming en stelt zij iemand aan die in 't geheel geen behoorlijke opleiding heeft genoten. Ware het anders — konden alle— of zelfs het grootste deel der gemeente-accountants werkelijke vakmannen worden genoemd, het ware eenvoudig louter toeval; de aard van gemeentelijke aanstelling is veelal in strijd met eene juiste keuze. Een andere belangrijke belemmering is de grens waar beneden de gemeente moet blijven bij het bepalen van het salaris van hare accountants in vasten dienst. Wel kan haar de geheele accountantsdienst veel geld kosten, maar dan moet die ook uit veel ambtenaren bestaan! Hoe kan een gemeente zich dus van een prima kracht verzekeren (in vasten dienst n.l.) wanneer zij geen salaris kan toekennen dat gaat boven dat harer andere hoofdambtenaren en dat zeker blijft onder de inkomsten-mogelijkheid in de vrije uitoefening van zijn beroep. Dit bezwaar klemt zeer. Aan elk accountantskantoor van eenige beteekenis zijn althans eenige accountants van groote kennis en ervaring verbonden en daardoor komen de andere krachten ook beter tot hun recht. Kon eene gemeente ook hiertoe overgaan, hare accountantsdienst zou zeker heel wat meer kunnen presteeren en misschien ook wel minder uitgaven vergen.

Het tweede punt — de taak van den gemeentelijken accountantsdienst — moest meer in verband gebracht worden met de hoedanigheid der beschikbare krachten dan thans wel algemeen het geval is. Wat is nu haar taak?

- 1e. De administratieve controle der gemeente-bedrijven.
- 2e. De controle der andere bureaux, voor zoover ze daarvoor in aanmerking komen.
- 3e. Andere geregeld voorkomende controles (als b.v. die der exploitatierekeningen van bijzondere scholen, voor zoover de gemeente de kosten aan deze scholen moet vergoeden.
- 4e. Het controleeren der boeken en jaarrekening van lichamen, waarbij de gemeente is geïnteresseerd of aan welke zij subsidie geeft.
- 5e. Het geven van advies op financieel- of administratief gebied.

Zonder twijfel behooren de werkzaamheden genoemd onder punten 1, 2 en 3 tot de taak van den gemeentelijken accountantsdienst te worden gerekend. Zij kunnen hier uitstekende diensten bewijzen doordat zij beperkt zijn tot een betrekkelijk gering aantal kantoren waar hun arbeid wordt geëischt; zij kunnen zich goed specialiseeren en zich dan ook een speciale kennis verwerven die hen voor hun taak zeer bruikbaar maakt. Het gemis van een prima kracht als chef van den accountantsdienst zal zich hier evenwel blijven gevoelen; een bekwaam vakman zal door zijn leiding heel wat meer en beter werk uit zijn ambtenaren halen dan iemand met minder capaciteiten.

En de uitgave voor controle, al mag zij uiteraard niet te hoog zijn, moet niet het meest gezochte bezuinigings-object zijn!

Om evenwel den accountantsdienst — zooals die nu in de meeste gemeenten wordt aangetroffen — te belasten met de controle van andere lichamen (en vooral van handelszaken) dan gemeente-instellingen, met z.g. „audits”, met het geven van advies op financieel- of administratief gebied en dergelijke niet geregeld voorkomende werkzaamheden, is naar mijne meening volstrekt onjuist. Al deze opdrachten moeten uitsluitend worden toevertrouwd aan in elk opzicht ervaren vakmannen, aan accountants die geheel onafhankelijk denken en optreden en aan wier adviezen — waarvan vaak zoo heel veel afhangt — men genoegzame waarde mag toekennen.

De gemeente-accountant voldoet in 't algemeen niet aan deze eischen, ook al omdat hij zich meer speciaal op de gemeente-administratie toelegt en niet voldoende contact heeft met de commerciële wereld, althans niet in dezelfde mate als zijn collega in de vrije uitoefening van zijn beroep.

Het verdient dan ook aanbeveling, dat gemeentebesturen de hulp inroepen van onafhankelijke, te goeder naam bekend staande, accountantskantoren, telkens wanneer zij een speciaal accountantsonderzoek noodig hebben, eene controle van handelslichamen of van gesubsidieerde instellingen of speciale adviezen, in 't algemeen wanneer er werk van den accountant wordt gevraagd dat niet behoort tot de dagelijkse taak van den gemeentelijken accountantsdienst.

Dr. W. J. HARTMANN

DE TAAK VAN DEN ACCOUNTANT TEN OPZICHTE VAN DE OPNAME VAN DEN GOEDERENVOORRAAD

Geen keten is sterker dan haar zwakste schakel. Door het afleiden van de winst op de goederen — dikwijls den meest belangrijkste post van de winstrekening — uit den voorraad op de balans, verlaat men de dubbele methode van winstbepaling. Daarmede verliest de methode van vaststellen der resultaten op twee verschillende manieren, welke tot dezelfde uitkomsten moeten leiden, geheel haar waarde. De meerdere zekerheid, die deze methode moet bieden, vervalt, nu een der posten — en wel de meest belangrijkste — niet in beide berekeningen zelfstandig wordt vastgesteld, maar bij de een uit de ander wordt afgeleid. Er zijn meerdere zulke zwakke schakels in resultatenrekeningen, die voortvloeien uit boekhoudingen naar de dubbele methode, maar als resultatenrekeningen in wezen feitelijk naar de enkelvoudige methode worden gemaakt. De post „Goederen” is evenwel ongetwijfeld de belangrijkste.

Het bovenstaande zou kunnen zijn een aanbeveling voor het stelsel „permanence de l'inventaire”, gesteld, dat dit stelsel nog een aanbeveling van noode zou hebben. Ondanks de vooruitgang, die in de administratieve controle op den goederen-voorraad valt te bespeuren, is het stelsel der „permanence de l'inventaire” nog verre van algemeen ingevoerd, bestaat hier en daar uitsluitend kwantitatieve verantwoording van den goederen-voorraad, en ontbreken zeker niet zelden alle betrouw-